

2017-02-28

Dnr 400-30172-16

Kontaktperson

Samhällsbyggnadsavdelningen

Elisabet Weber

010-224 16 89

skane@lansstyrelsen.se

m.registrator@regeringskansliet.se

Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99), M2015/04128/Nm

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen avstyrker genomförandet och ikraftträdandet av utredningens förslag till förändringar av systemet för hushållning med mark och vatten. Skälen till detta är att utredningen inte beaktat och tagit hänsyn till att nuvarande planeringsprocesser måste kunna fortgå under den tid som riksintressen och annat planeringsunderlag omarbetas. Det pågår idag i länet en stor mängd viktigt planeringsarbete med sikte på att klara höjda ambitioner med bostadsförsörjning och annat angeläget samhällsbyggande. En forcerad process med översyn och förankring av nya planeringsunderlag skulle riskera att förlama den nu aktuella planeringen, genom att påbörjade projekt hamnar i ett vänteläge på grund av oklarheter kring framtida planeringsförutsättningar. Enligt länsstyrelsens uppfattning krävs, för ett ändamålsenligt införande av de föreslagna nya hushållningsbestämmelserna, en mycket väl genomtänkt och förankrad strategi för ett successivt införande av både nya riksintressen och annat angeläget och aktuellt planeringsunderlag. Utredningen saknar förslag till hur detta kan ske.

Utredningen har på ett förtjänstfullt sätt kartlagt systemet och dess funktionalitet. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning av att tillämpningen av systemet inte fungerat enligt lagstiftarens intentioner. Länsstyrelsens sammanfattande bedömning är att det är svårt att hitta motiv för att bibehålla nuvarande system för hushållning med mark och vatten i sin nuvarande utformning utifrån utredningens analyser och slutsatser. Det finns stora behov av att vitalisera systemet för hushållning med mark och vatten. Länsstyrelsen anser dock att det inte är rimligt i dagsläget att genomföra en sådan genomgripande förändring som utredningen föreslår. Länsstyrelsen förordar att förändringarna genomförs successivt och i så stor utsträckning som möjligt inom ramen för nuvarande system. Utredningen innehåller många bra förslag på förändringar av systemet för hushållning med mark och vatten som bör tas tillvara.

Ytterligare skäl till att länsstyrelsen avstyrker genomförandet av utredningens förslag är att den maktfördelning som föreslås i genomförandet / implementeringen av det nya systemet är olämplig. Länsstyrelsen anser att länsstyrelsen måste ges en tydligare roll utifrån vår roll och vårt ansvar i nuvarande PBL system, i systemet för hushållning med mark och vatten samt vårt uppdrag enligt länsstyrelseinstruktionen. Förändringar av systemet för hushållning med mark och vatten måste ha ett genomförande med ett tydligare underifrånperspektiv och starta med ett

2017-02-28

Dnr 400-30172-16

brett upplagt arbete hos län och kommuner med väsentligt allmänna intressen som utmynnar i nya uppdaterade kommunala översiktsplaner.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att en minskning av riksintresseområdena skulle åstadkomma en ökad respekt för de värden som verkligen är av stor nationell betydelse. Det är rimligt som utredningen föreslår att lagen kompletteras med ett förtydligande kring vad som kan anses vara av riksintresse, av stor nationell betydelse. Det är viktigt att systemets aktörer ges i uppdrag att åstadkomma en sådan önskvärd minskning. Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag till att åstadkomma en beslutsprocess för riksintesseområden.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag till att initiera-besluta-överklaga riksintesseområden och deras avgränsning. Länsstyrelsen anser att det är lämpligare att låta Länsstyrelsen fatta beslut om riksintressen, efter förslag från sektorsmyndigheten. Då grundas beslutet på dels sektorsmyndigheternas nationella överblick över sitt eget sakområde/intresse, dels länsstyrelsens regionala överblick över nivån för vad som anses ha riksintessestatus inom olika sektorer. Sektorsmyndigheterna bör ha möjlighet att överklaga länsstyrelsens beslut till regeringen om de inte är nöjda med resultatet.

Länsstyrelsen anser att utredningen har orimliga antaganden kring finansiering och arbetsinsatser för att genomföra en förändring/utveckling av systemet för hushållning med mark och vatten.

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag om ikraftträdande inte är realistiska. Det är bra att sikta på ett slutår, när de nya bestämmelserna fullt ut ska vara i tillämpning, men den skisserade genomförandeprocessen är orimligt kort och resurskrävande för att kunna realiseras inom den angivna tiden (6 år). Insatserna kommer att kräva en mycket stor arbetsinsats för länsstyrelser och kommuner. Det krävs ett tillskott av resurser om den ska kunna genomföras med lyckat resultat eftersom det krävs nya beslut om alla utpekade riksintesseområden, framtagande av övrigt planeringsunderlag samt en efterföljande förankring i samtliga landets översiktsplaner. Utredningen har underskattat arbetet med att ”formalisera” de uppgifter och krav som ställs på länsstyrelser och kommuner när det gäller planeringsunderlag och redovisning av allmänna intressen. Det är viktigt att staten tillsätter tillräckliga resurser om det ska vara möjligt att nå efterfrågade förändringar och en förbättrad tillämpning av lagstiftningen. Länsstyrelsen anser att utredningen förslag inte är genomförbart.

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens ambition till systemförändringar för hushållning med mark och vatten för att få ett funktionellt system som förtydligar bestämmelsernas karaktär som planeringsriktlinjer, där översiktsplanens centrala roll stärks, att avvägningar mellan olika anspråk måste ske utifrån en helhetssyn och att ansvar och roller för systemets olika aktörer tydliggörs. Länsstyrelsen anser att det går att genomföra stora förändringar genom vissa förändringar av lagstiftningen samt förbättrad tillämpning av systemet för hushållning med mark och vatten. Detta kan bland annat ske genom att det skapas bättre förutsättningar för systemets aktörer att utföra sina uppdrag. Oavsett om nuvarande system bibehålles med justeringar eller det genomförs ett nytt system så måste det tillföras resurser för kompetensutveckling av

2017-02-28

Dnr 400-30172-16

systemets aktörer och ges tydligare uppdrag till riksintressemyndigheterna från regeringen att aktualisera sina respektive riksintresseområden och beskrivningar.

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att det saknas ett naturligt samband mellan målstyrningssystemet och systemet för hushållning med mark och vatten och att den kopplingen måste finnas för att det ska blir möjligt för samhällsplaneringen att fullt ut kunna bidra till hållbar utveckling. Det gäller att hitta en möjlighet för detta med nödvändiga justeringar inom ramen för nuvarande lagstiftning. Länsstyrelsen saknar i utredningen en analys över riksintressemyndigheternas respektive ansvarsområden utifrån förändrade nationella prioriteringar. Livsmedelsförsörjning omfattar till exempel jordbruksmarkens utnyttjande, fisket och dricksvattenförsörjningen. I nuvarande system är dessa uppdelade på flera myndigheter.

Länsstyrelsen ser positivt på intentionerna med införandet av väsentligt allmänna intressen. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att detta skapar lagstöd för att åskådliggöra arealmässiga konsekvenser av nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för hållbar utveckling, i syfte att säkerställa viktiga samhällsintressen. Genom väsentligt allmänna intressen skapas ett tydligt system där även regionalt och kommunalt viktiga intressen synliggörs i den kommunala översiktsplanering på ett bättre sätt, vilket skapar möjlighet till avvägningar i tidiga skeden. Idag uppstår för många markanvändningskonflikter i sena skeden av planeringen.

Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag att det genom ventilen skapas en möjlighet att kunna göra avvägningar mellan ett riksintresse och ett område av väsentligt allmänt intresse t ex bostadsförsörjningsintresset. Det är möjlighet att åstadkomma detta inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att både jordbruksmark och dricksvattenförsörjning blir föremål för statlig tillsyn av kommunal planläggning. Det är möjligt att åstadkomma detta inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Deltagande och beslutande i ärendet

Detta yttrande har beslutats av landshövding Anneli Hulthén med länsarkitekt Elisabet Weber som föredragande. I den slutliga handläggningen har tf. länsöverdirektör Suzanne Jacobsson, samhällsbyggnadsdirektör Petar Cavala, miljödirektör Annelie Johansson och landsbygdsdirektör Matz Hammarström deltagit.

Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför inga namnunderskrifter.

Anneli Hulthén

Elisabet Weber